

PODZIAŁAĆ (54) *vb pf*

podziałać (54), [**podzielać**].

o oraz oba a jasne (w tym w pierwszym a 4 r. błędne znakowanie); podziałać z tekstu nie oznaczającego é.

inf podziałać (3). ◇ *fut 2 sg* podziałałsz (1). ◇ *3 sg* podziała (2). ◇ *1 pl* podziałałmy (1). ◇ *2 pl* podziałałcie (2). ◇ *3 pl* podziałałją (2). ◇ *praet 1 sg m* -m podziałał (1). ◇ *2 sg m* -ś podziałał (1). ◇ *3 sg m* podziałał (18). *f* podziałała (2). ◇ *3 pl m pers* podziałałi (13). ◇ *plusq 3 sg m* był podziałał (1). ◇ *con 3 sg m* by podziałał (1). ◇ *1 pl m pers* bychmy podziałałi (1). ◇ *3 pl m pers* by podziałałi (1). ◇ *impers praet* podziałałno (2); -ąno (1), -(a)no (1). ◇ *part praet act* podziałałwszy (2).

Sł stp, Cn brak, Linde bez cytatu.

1. Wytworzyć (zwykle wiele); *facere Vulg, PolAnt [co, w tym: pl (16)] (17)* : ktorzy [*Pomorzanie z Prusami*] fie też okopáli w mocnym mieyfu [!]/ y ołtáwiáli rożny/ roháthynámi/ ognie podziałałwfy z przodku *BielKron* 352v.

a. *Sporządzić, wyprodukować (16)* : *RejWiz* 14v; Vmmy łzłápy boć ná nich/ błotá pełno wżędy/ Zeby mógl rzepy náliac/ podzyálałwfy grzędy. *RejZwierz* 139v; By też Pan podziałał okná w niebie/ izaliby to być mogło *BibRadz* 4.Reg 7/2; Podzyálacie też przykrycie nad nim [*domem, tj. świątynie*]/ nadzyálałwfy guń s fiersći kozyey *BielKron* 33; ktore [*wieże obłężnicze*] Pomorzánie z zamku popalili/ ná to mieyfce Polacy drugie y trzećie podziałałi *BielKron* 352v, 33, 83v, [84²]v, 88, 251; *BielSjem* 18.

podziałać z czego (5): Aż Więc oracz len pozbierał/ Y sieći z niego podziałał. *BierEz* N; *RejWiz* 56; Przęcki z fnurek iedwabiu modrego ná ftronách y zwierzchu opon podziałał *Leop Ex* 26/4; *BielKron* 270v; *BielSat* M4.

2. *Uczynić wielu kimś a. jakimś [kogo, jakich (pl)] (13)* :

a. *Nadać komuś jakieś stanowisko [kim (pl)] (2)* : [*Bóg Kościeleckich*] wielkimi podzyálał/ tu Woiewodámi. *RejZwierz* 52; A gdyby ich zacnych łpraw y mełtwá doználi/ Nie Hetmány fnađzby ich krolmi podzyálałi. *PaprPan* K; [*PiotrGonSyn* I4, I4v].

b. *Przekształcić w kogoś, w jakiegoś [z kogo, z jakich, z czego (żywotne) (pl)] (8)* : Chodząc tedy po Murzyńfkiey zyemi/ [*św. Mateusz*] wiele ludu náwrócił [...]/ iáko Auguftyń s. piłze iż s czarnych iálne podzyálał/ náuczáiąc łłowá Bożego *BielKron* 144, 25, 63v; bo niemoże być więtfza *Philozophia*/ [...] iáko ludzie źwirzęczych obyczaiów/ [...] przywieść ku życiu podług rozumu [...]/ á z bydláth ludzie podziałał *GórńDworz* Kk5v, Ii4; y to s nich podziałałi/ práwie niewolniki. *BielSat* G3; *VotSzl* D4v.

podziałać kim (pl) (1): was Krześcijany y dobremi ludzmi podzyálał z niczemnych *BielKron* 390v.

c. *Powiedzieć, że ktoś a. coś jest kimś, czymś; nazwać (3)* :

podziałać kogo (pl) kim (pl) (2): Miłstrzu coś wczynił/ Iżeś nas wczorá omylił: Sługa nas w dom wpuścić niechciał/ Y ielzche nas pfy podziałał. *BierEz* E2v, E2v.

podziałać co (pl) z czego (pl) (1): z iftotnych rzeczy/ które Pan zołtáwił figury podziałałno. *BiałKat* 294.

3. *Ustanowić, zorganizować wiele [co (pl)] (1)* : Niemcy ktorzy łą z drugiey łtrony Dunáia/ wiele biłkupłtw łtey łtrony podziałałi *BielKron* 282.

4. *Wyrzucić coś złego wielu ludziom [w tym: co (pl) a. sg w funkcji pl] (22) (23)* :

podziałać komu (9): W ten obyczaj wczynię iednánie z wámi/ iż káždemu z was oko práwe wylúpię/ bo drugim tákież podzyáłał. *BielKron* 64; A gdy wlyfzálá Iezabel co Heliafz iey prorokom podzyáłał/ rozgniewáá fie *BielKron* 85, 126v. Cf *Zwroty*.

Zwroty: »krzywdy podziałać« (2): *LibLeg* 11/65; Ale onym ízło o to/ by Krolá doftáli/ Y krzywdy fwe oddáli/ ktore podziaáli. *KmitaSpit* C3.

»szkody (szkodę a. wiele szkod) podziałać« [*w tym: komu* (5), *w kim* (1)] (13): ktorzi [*Tatarzy Białogrodzcy*] sye bily wtargnęły przes granycze polskiey Coroni, y szkodi niemale podziałaly *LibLeg* 10/67, 10/58v, 59, 11/65, 90v [2 r.]; Gotthowie [...] ízkody wielkie podziaáli we Włofkich/ Francufkich/ Hiszpánfkich ziemiách. *BielKron* 294, 259, 325, 345, 362, 363v; A w tym Rycerze ná plác wyiecháli/ Okrutną ízkodę w pyefzych podziaáli. *KochSz* B; [*CorfusDocum* 1550 nr 72].

»wiele złego, złości (a. [złoczyństwa]) podziałać« [*w tym: komu* (1)] (2:1): *BierEz* M2v; *RejKup* dd7v; czás iuz przyfzedł/ áby fwoię zaplátę wziął zá fwe wczynki/ ktory nam dla náfzey niedbáłości á lekko kładzenia wiele złego podziaálał *BielKron* 246v; [dowiaduiąncz szią iezlito z wolą iego uczinyono, abo czy panowie swowolnye the zloczinstwa podziaáli. *CorfusDocum* 1550 nr 72].

a. *Być przyczyną, spowodować* (3) :

Zwrot: »(wiele) szkod(y) podziałać« (3): Tyber rzeká w Rzymie nád miarę y obyczaj wyláá/ [...] gdzie wiele ízkod podziaálał *BielKron* 209; Látá 1462. W Krákovie ogień wyfzedł s kłafztorá od S. Troyce/ wiele ízkody podzyáłał *BielKron* 394v, 288v.

Synonimy: **1.** *poczynić, sporządzić, wykonać, zrobić*; **3.** *powołać, ustanowić*; **4.** *poczynić, sprawić, wyrządzić*.

Formacje współrdzenne cf DZIAŁAĆ.

Cf **PODZIAŁANY**

LWil, MM